

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000945

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 09-04-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лях Сергій Миколайович

2. SERHII LIAKH

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9764-232X

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 051

Назва наукової спеціальності: Економіка

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Економіка

Дата захисту:

Спеціальність за освітою: Інформаційно-вимірювальні системи

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 12656

Повне найменування юридичної особи: Державний торговельно-економічний університет

Код за ЄДРПОУ: 44470624

Місцезнаходження: вул. Кіото, Київ, 02156, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Державний торговельно-економічний університет

Код за ЄДРПОУ: 44470624

Місцезнаходження: вул. Кіото, Київ, 02156, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 06.71.15

Тема дисертації:

1. Адаптивний розвиток підприємства торгівлі в умовах цифровізації
2. Adaptive Development of a Trade Enterprise in the Context of Digitalization

Реферат:

1. Дисертаційна робота є комплексним науковим дослідженням, спрямованим на формування теоретико-методичних засад і розробку прикладних інструментів забезпечення адаптивного розвитку підприємств торгівлі в умовах цифровізації. Актуальність теми зумовлена поглибленням цифрових трансформацій економіки, високою турбулентністю ринкового середовища, посиленням невизначеності та асиметрії розвитку, а також необхідністю переходу підприємств торгівлі від реактивних форм пристосування до проактивних, системно орієнтованих моделей розвитку, здатних забезпечити довгострокову життєздатність і конкурентоспроможність у цифровій економіці. У роботі узагальнено еволюцію наукових підходів до адаптації соціально-економічних систем і розмежовано поняття «адаптація» та «адаптивність» як «процес – властивість». З урахуванням положень сучасних теорій розвитку, стратегічного управління та цифрової трансформації адаптивний розвиток підприємства торгівлі уточнено як системну, безперервну та проактивну характеристику, що виявляється у здатності до трансформації ключових підсистем, чутливості до змін середовища та використанні цифрових рішень як системоутворюючого чинника. Сформовано

типологію адаптивного розвитку підприємств торгівлі за вісьмома класифікаційними критеріями, яка відображає багатовимірність адаптаційних процесів у цифровому середовищі. Обґрунтовано механізм забезпечення адаптивного розвитку підприємства торгівлі в умовах цифровізації, сформований на синергійному поєднанні концепцій розвитку, адаптації та цифрової трансформації. Механізм визначено як цілісну систему принципів, методів і управлінських інструментів, що забезпечують узгодження стратегічних цілей розвитку з цифровими інструментами управління, моделями збуту, data-driven підходами та розвитком цифрових компетентностей персоналу. Цифрову економіку в дослідженні розглянуто як багатовимірне, інституційно зумовлене та динамічне середовище розвитку підприємств, що формує нові вимоги до управлінських рішень, бізнес-моделей і механізмів розвитку. Узагальнення результатів проведеного анкетування 393 підприємств торгівлі України дозволило сформувати профіль їх цифрово-адаптивної зрілості. Виявлений розрив між усвідомленням значущості цифровізації та фактичним рівнем її інтелектуалізації обґрунтовує доцільність переходу від описового аналізу до кількісної діагностики цифрово-адаптивного розвитку (на основі інтегрального індексу IDAR), що створює методичне підґрунтя для подальшого формування стратегій адаптивного розвитку підприємств торгівлі. Ключовим результатом дослідження є формування системи діагностики адаптивного розвитку, реалізованої на основі методичного підходу IARP. Запропонована система орієнтована на ідентифікацію причинно-наслідкових зв'язків між цифровими імпульсами середовища, управлінськими реакціями підприємства та їх вимірюваними результатами розвитку. Структурну модель системи діагностики побудовано за п'ятьма функціональними контурами, що забезпечує комплексність і прикладну спрямованість оцінювання. Розрахунок IARP дозволяє перейти від статичної оцінки рівня цифровізації до аналізу фактичної результативності адаптації підприємств торгівлі. У роботі розроблено методичні підходи до оцінювання потенціалу адаптивного розвитку підприємств торгівлі в умовах цифровізації на основі розмежування адаптаційного потенціалу, адаптивного потенціалу та потенціалу адаптивного розвитку. Запропоновано п'ятикомпонентну структуру потенціалу адаптивного розвитку та інтегральний показник PAD, що дає змогу кількісно оцінювати структурну спроможність підприємств до подальшої адаптивної трансформації, здійснювати їх типологізацію та обґрунтовувати пріоритетні напрями стратегічного розвитку. На основі поєднання показників IARP і PAD обґрунтовано систему моделей адаптивного розвитку підприємств торгівлі в умовах цифровізації та ідентифіковано типові траєкторії їх еволюції. Запропоновано матрицю стратегічних переходів і метатаблицю стратегій, що забезпечують методичне підґрунтя для обґрунтування управлінських рішень щодо переходу підприємств до вищих рівнів адаптивної зрілості. Отримані результати формують цілісний науково обґрунтований механізм забезпечення адаптивного розвитку підприємств торгівлі та створюють методичну та аналітичну основу для підвищення ефективності стратегічного управління, цифрової трансформації та довгострокової конкурентоспроможності підприємств у цифровій економіці. Практична цінність дисертації полягає у можливості використання отриманих результатів у реальній управлінській практиці для обґрунтування та реалізації стратегій адаптивного розвитку в умовах цифровізації, забезпечення системної інтеграції стратегічних цілей розвитку з управлінськими, операційними та цифровими рішеннями, трансформації цифрових імпульсів середовища у вимірювані результати розвитку та формування стійких моделей адаптивного розвитку, здатних забезпечувати довгострокову життєздатність і конкурентоспроможність підприємств торгівлі в умовах цифрової невизначеності.

2. The dissertation is a comprehensive scientific study aimed at developing theoretical and methodological foundations and elaborating applied tools to ensure the adaptive development of trade enterprises in the context of digitalization and the increasing volatility of the external environment. The relevance of the topic is driven by the deepening digital transformations of the economy, high turbulence of the market environment, as well as the need for trade enterprises to move from reactive forms of adjustment to proactive, system-oriented development models capable of ensuring viability and competitiveness. The study generalizes the evolution of scientific approaches to the adaptation of socio-economic systems and distinguishes between the concepts of “adaptation” and “adaptivity” as “process – property.” The adaptive development of a trade enterprise is specified as a systemic,

continuous, and proactive characteristic manifested in its ability to transform key subsystems, respond sensitively to environmental changes, and employ digital solutions as a system-forming factor. A typology of adaptive development of trade enterprises based on eight classification criteria has been developed. A mechanism for ensuring the adaptive development of trade enterprises in the context of digitalization is substantiated. It is defined as an integrated system of principles, functions, methods, and managerial tools that ensure the alignment of strategic development goals with digital management instruments, sales models, data-driven approaches, and the development of digital competencies of personnel. The digital economy is considered as a multidimensional and dynamic environment for enterprise development that shapes new requirements for managerial decisions, business models, and development mechanisms. The generalization of the results of a survey conducted among 393 trade enterprises of Ukraine made it possible to develop a profile of their digital-adaptive maturity. The identified gap between the awareness of the importance of digitalization and the actual level of its intellectualization substantiates the need to move from descriptive analysis to a quantitative diagnosis of digital-adaptive development, in particular (on the basis of the integral Index IDAR), which provides a methodological foundation for further shaping adaptive development strategies of trade enterprises. A key result of the research is the formation of a diagnostic system for the adaptive development, implemented on the basis of the IARP methodological approach. This system is focused on identifying cause-and-effect relationships between digital environmental impulses, managerial responses of enterprises, and their measurable development outcomes. The structural model of the diagnostic system is built across five functional contours - ensuring the comprehensiveness and applied orientation of the assessment. The calculation of IARP makes it possible to move from a static assessment of the level of digitalization to an analysis of the actual effectiveness of adaptation of trade enterprises. The study develops methodological approaches to assessing the potential of adaptive development of trade enterprises based on the differentiation between adaptation potential, adaptive potential, and adaptive development potential. A five-component structure of adaptive development potential and the integral PAD indicator are proposed, enabling a quantitative assessment of enterprises' structural capacity for further adaptive transformation, their typologization, and the substantiation of priority directions of strategic development. Based on the combination of indicators IARP and PAD, a system of adaptive development models for trade enterprises in the context of digitalization is substantiated, and typical trajectories of their evolution are identified. A matrix of strategic transitions and a meta-table of strategies are proposed to facilitate the transition of enterprises to higher levels of adaptive maturity. The obtained results form a coherent, scientifically grounded mechanism for ensuring the adaptive development of retail enterprises and provide a methodological and analytical foundation for enhancing the effectiveness of strategic management, digital transformation, and the long-term competitiveness of enterprises in the digital economy. The practical value of the dissertation lies in the possibility of applying the obtained results in the real managerial practice of trade enterprises to substantiate and implement adaptive development strategies in the context of digitalization; to ensure the systemic integration of strategic development goals with managerial, operational, and digital solutions; to timely identify adaptive vulnerabilities and growth points and to form sustainable models of adaptive development capable of ensuring long-term viability and competitiveness of trade enterprises under conditions of digital uncertainty.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1.Лях С.М. Типологія адаптивного розвитку підприємств торгівлі. Ефективна економіка. 2024. № 3 <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3383>
- 2.Лях С.М. Аналіз сучасних трендів цифровізації в роздрібній торгівлі України. Інноваційна економіка. 2024. № 4. С. 66-73. <https://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/1357>
- 3.Лях С.М. Оцінка факторів адаптивного розвитку підприємств роздрібною торгівлі України в умовах війни. Бізнес Інформ. 2025. № 8. С. 252-260. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2025-8_0-pages-252_260.pdf
- 4.Височин І.В., Лях С.М. Адаптивність бізнес-моделей підприємств торгівлі в умовах цифрової економіки. Економіка та суспільство. 2025. Випуск 77. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6391>
- 5.Лях С.М. Індекси цифровізації як інструмент діагностики адаптивного розвитку підприємств торгівлі України. ГРААЛЬ НАУКИ : міжнар. наук. журнал. – Вінниця : ГО «Європейська наукова платформа»; НУ «Інститут науково-технічної інтеграції та співпраці», 2026. No 61 (січень). С. 315-325. <https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/issue/view/23.01.2026>
- Лях С. Сучасні тренди цифровізації торгівлі: перспективи використання ChatGPT. Економіка та безпека бізнесу в XXI столітті [Електронний ресурс] : тези доп. I Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 24-25 трав. 2023 р.) / відп. ред. О. І. Міняйло. Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. С. 56-59. URL: <https://knute.edu.ua/file/MzEuMQ==/d36b0d28766520f52a0854e3ca74c355.pdf>
- Лях С. Цифрова трансформація підприємств торгівлі як фактор їх інноваційного розвитку. Проблеми та перспективи розвитку бізнесу в Україні: матеріали IV Міжнародної наук.-практ. конф. молодих вчених та здобувачів вищої освіти (м. Львів, 22 лютого 2024 р.) : тези доповідей. – Львів : Львівський торговельно-економічний університет, 2024. С. 348-350. URL: https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozdily/Naukovo_Doslidna_Chastyna/Docs/Zbirnik_konferenciji_m._Lviv__22_ljutogo_2024_r._dlja_saitu.pdf
- Височин І.В., Лях С.М. Адаптаційні інструменти розвитку підприємств торгівлі в умовах цифровізації. Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні. Виклики воєнного часу [Електронний ресурс]: матеріали XV Міжнародного бізнес-форуму (Київ, 21 берез. 2024 р.) / відп. ред. А. А. Мазаракі. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2024. С. 66-68. DOI: 10.31617/k.knute.2024-03-21
- Лях С. Сутність економічної безпеки та роль ризик-менеджменту в сучасних умовах. Сучасні напрямки розвитку менеджменту та економіки в умовах VUCA-світу: зб.матеріалів II міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених (14 лист. 2024 р.) / Харків. нац. автомобільно-дорожн. унт. Харків: ХНАДУ, 2024. С. 353-356. URL: <https://fmab.khadi.kharkov.ua/kafedri/menedzhmentu/naukovi-konferenciji/>
- Лях С.М. Використання М-COMMERCE як один з інструментів адаптивного розвитку підприємств торгівлі. Менеджмент та маркетинг як фактори розвитку бізнесу : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції 23- 11 24 квітня 2025 рЕлектронне видання у 2 т. / відп. ред. та упоряд. В. В. Храпкіна, К. В. Пічик – Київ: Видавничий дім «Киево-Могилянська академія», 2025. Т.2. С. 404-406. <https://doi.org/10.35668/978-966-518-855-1>
- Лях С. Оцінювання потенціалу цифрової адаптації підприємств торгівлі України. Економіка та безпека бізнесу в XXI столітті [Електронний ресурс] : тези доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 22 трав. 2025 р.) / відп. ред. О. О. Коренюк. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2025. С. 107-109. DOI: 10.31617/k.knute.2025-05-22

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези; методичні документи

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Височин Ірина Володимирівна
2. Iryna V. Vysochyn

Кваліфікація: д.е.н., проф., 08.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1738-8553

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний торговельно-економічний університет

Код за ЄДРПОУ: 44470624

Місцезнаходження: вул. Кіото, Київ, 02156, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Школенко Оксана Борисівна
2. Oksana B. Shkolenko

Кваліфікація: к.е.н., доцент, 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: ORCID 0000-0003-279

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державне некомерційне підприємство "Державний університет "Київський авіаційний інститут"

Код за ЄДРПОУ: 45853942

Місцезнаходження: просп. Гузара Любомира, Київ, 03058, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гросул Вікторія Анатоліївна
2. Viktoria A. Hrosul

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2019-3853

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний біотехнологічний університет

Код за ЄДРПОУ: 44234755

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Терещенко Елеонора Юріївна

2. Eleonora Tereshchenko

Кваліфікація: к.е.н., доц., 08.02.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2272-5224

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний торговельно-економічний університет

Код за ЄДРПОУ: 44470624

Місцезнаходження: вул. Кіото, Київ, 02156, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Блакита Ганна Владиславівна

2. Hanna V. Blakyta

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4848-9912

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний торговельно-економічний університет

Код за ЄДРПОУ: 44470624

Місцезнаходження: вул. Кіото, Київ, 02156, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. **Заключні відомості**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Багацька Катерина Володимирівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Багацька Катерина Володимирівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Лях Сергій Миколайович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна